

Morgunblaðið

G A G N A S A F N

Föstudagur 21. mars 1997. (Aðsent efni)

Leiftursókn gegn lífeyrissjóðunum

Hefði verið nær, segir **Hrafn Magnússon**, að leiðarahöfundur Morgunblaðsins þakkaði aðilum vinnumarkaðarins fyrir hárrétt og

skjót viðbrögð.

ENGUM blóðum er um það að fletta að íslenska lífeyrissjóðakerfið er með því besta sem þekkest í Evrópu og þó víðar væri leitað. Höfuðkostir kerfisins, sem byggjast á skylduáðild, samtryggingu og sjóðsöfnun, er lítið öfundaraugum af öðrum þjóðum. Sú framsýni, sem heildarsamtök aðila vinnumarkaðarins sýndu við stofnun almennu lífeyrissjóðanna á árinu 1969, var því mikið gæfuspor.

Þrátt fyrir óáaverðbólgu og neikvæða vexti á áttunda áratugnum hefur tekist að tryggja fjárhagslegt öryggi almennu lífeyrissjóðanna og eru þeir nú beur í stakk búir en nokkru sinni fyrir að standa við lífeyrisskuldbindingar sínar í nútíð og framtíð. Meira að segja Verslunarráð Íslands hefur viðurkennt þessa staðreynd því í skýrslu ráðsins frá árinu 1995 er sú staðreynd áréttuð að "staða lífeyrismála á Íslandi sé allgöð miðað við það sem margar aðrar þjóðir búa við".

Því skýtur nokkuð skökku við í leiðara Morgunblaðsins, sl. þriðjudag, 18. mars, þar sem ráðist er með gífurðum að verkalýðsforyrstumi og samtökum vinnuveitenda vegna þess frumkvæðis sem heildarsamtök aðila vinnumarkaðarins hafa sýnt varðandi jákvæða uppbyggingu íslenska lífeyrissjóðakerfisins. Sérstaklega eru árásir í leiðara Morgunblaðsins í garð samtaka launafólks einstakur og er mér til efs að blaðið hafi hin síðari ár reitt eins hátt til höggis í þeim efnum. Miðað við hvað vel hefur tekist til með stofnun almennu lífeyrissjóðanna eru þessi leiðaraskrif bæði ósanngjörn og villandi. Vinnuveitendur fá líka sinn skammt og eru þeir vændir um að nota aðstöðu sína í stjórnum lífeyrissjóðanna til að betta þeim í viðskiptastríði. Sú fullyrðing er ekki rökstudd írekar enda er hún eins og margt annað í þessum makalausla leiðara gjörSAMLEGA úr lausu lofti gripin.

Til efni leiðarans er auðvitað tillögur neðan úr fjármálaráðuneyti, sem áttu að hefta eðlilega framþróun þeirra lífeyrissjóða, sem byggja á samtryggingu sjóðfélaga. Slík atlaða hefði haft í för með sér að bætur vegna örorku eða andláts sjóðfélaga yrðu skertar stórkostlega, jafnframt sem komur hefðu þurft að greiða hærra iðgjald til sjóðanna til að ávinna sér sömu lífeyriritindi og karlar. Þannig hefði tekist á skömmum tíma að rústa þann þátt í starfsemi lífeyrissjóða á almennum vinnumarkaði, sem byggist á samtryggingu sjóðfélaga og er einn af höfuðkostum íslenska lífeyrissjóðakerfisins, eins og áður er getið. Þessum tillögum tókst vonandi að afsýra. Ég leyfi mér að segja sem betur fer og hefði verið nær að leiðarahöfundur Morgunblaðsins þakkaði aðilum vinnumarkaðarins fyrir hárrétt og skjót viðbrögð írekar en að ráðast á þá með gífurðum og ásökunum.

Í nýllegri úttekt Alþjóðabankans um stöðu lífeyrismála víðs vegar um heim er lögð áhersla á þriggja stöða uppbyggingu lífeyrskerfisins.

Fyrsta stöðin er opinbert kerfi með skylduáðild sem greiðir flatan grunnlífeyri eða tekjutengdan lágmarkslífeyri og er fjármagnaður með sköttum. Meginmarkið þessa kerfis er tekjuöflun og samtrygging. Hér á Íslandi er átt við almennatryggingakerfið.

Önnur stöðin er svo lífeyrissjóðirnir, sem eru undir opinberu eftirliti og byggja á fullri sjóðsöfnun. Meginmarkmið þessa kerfis er sparnaður og samtrygging.

Þriðja stöðin er svo ýmis frjáls sparnaður fyrir fólk, sem vill spara meira og njóta hærrí lífeyris.

Ég tel mjög mikilvægt að menn fari nú að hugsa skipulega á þessum nótum og ræði framvegis lífeyrismálin út frá þessari flokkun, annars er sú hætta fyrir hendi að umræðan fari út um víðan völl. Sumir vilja t.d. gjarnan að lífeyrissjóðirnir séu undirstaða lífeyrskerfisins, en almennatryggingakerfið sé í næsta þrepi þar fyrir ofan. Aðrir, einkum talsmenn valfrælsis að lífeyrissjóðunum, blanda stöð saman hinu almenna lífeyrissjóðakerfi við frjálsan viðbótarsparnað og gera jafnvel engan greinarmun á sjóðsöfnun lífeyrissjóðakerfisins, einstakingsbundnum lífeyrstryggingum, einkareikningum í bónum og sparissjóðum eða kaupum á hlutdeildarskirtinum verðbréfafyrirtækjanna, svo nokkur dæmi séu nefnd.

Rýmknun reglna í Bretlandi í valfrelsisátt hafa skapað stórkostleg vandamál, sem ekki er séð fyrir endann á. Þar er þó ekki um að ræða almenna greiðsluskýldu að lífeyrissjóðum á Bretlandseyjum og flestir sjóðanna eru byggðir upp á fyrirtækjasjóðum. Hægt hefur verið að velja á milli að greiða í viðkomandi lífeyrissjóð eða í fjálsan sparnað. Þar hafa menn lært af mistökunum, þar sem sjóðfélagar voru blekktir út úr samtryggingarsjóðunum með ýmsum gylliboðum og sitja nú eftir með milljarða punda tap vegna stórkostlegra fjárfestingamistaka misviturra fjármálaráðgjafa. Í Danmörku starfa lífeyrissjóðir á stéttarfélagsgrundvelli líkt og hér á landi og ríkir um þá skipan þjóðarsátt. Í Hollandi er eitt öflugasta lífeyriskerfi í Evrópu og er lífeyrissparnaður þar einna mestur á íbúa. Um er að ræða lífeyrissjóði, sem byggja á stéttarfélagsaðild, eins og úðkast hjá okkur. Viða annars staðar í Evrópu starfa lífeyrissjóðir á fyrirtækjagrundvelli, t.d. í Þýskalandi. Þar eins og annars staðar í nágrannalöndunum eiga menn aðild að tilteknum lífeyrissjóðum. Þess vegna er það nokkuð sérkennilegt hér á landi, þar sem menn búa við gott lífeyrissjóðakerfi, skuli sumir vilja rusta kerfið með tilraunastarfsemi.

Höfundur er framkvæmdastjóri Sambands almennra lífeyrissjóða.

Hrafn Magnússon.

© Morgunblaðið.

Til baka ▶